

**Posudok na habilitačnú prácu Ing. Mgr. Jozefa Bavolára, PhD.
Štýly rozhodovania. Teoretické ukotvenie a praktické aplikácie.
Košice, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2018, s. 134.**

Habilitant ako svoju habilitačnú prácu predkladá vedeckú monografiu v rozsahu 7,18 AH monotematicky zameranú na problematiku rozhodovacích štýlov, ktoré sú vo svete diskutované najmä v oblasti psychológie rozhodovania a posudzovania. Autor v samostatných 6-tich kapitolách predkladá prehľad teoretických konceptov, metodologických prístupov a výskumných zistení týkajúcich sa rozhodovacích štýlov. Doterajšie teoretické prístupy a výskumné zistenia kriticky hodnotí a systematizuje a dopĺňa výsledkami svojich vlastných výskumov, ktoré už boli predtým publikované vo vedeckých časopisoch alebo sú prezentované prvýkrát v predkladanej monografii ako originálne výsledky. Takýmto spôsobom autor vytvoril komplexné a konzistentné vedecké dielo s vlastným originálnym príspevkom, ktoré spĺňa vedecké aj formálne štandardy kladené na habilitačnú prácu.

Pozitívne hodnotím samotnú tému práce. Kým proces rozhodovania a jeho sociálne, situačné či iné aspekty sú v domácej literatúre zastúpené sériou publikácií v edícii Rozhodovanie a usudzovanie vydavateľa UEP CSPV SAV, komplexné spracovanie tematiky rozhodovacích štýlov vychádzajúcej skôr z psychológie osobnosti (stabilnejšie charakteristiky či tendencie v procese rozhodovania) v domácej literatúre chýba. Predkladaná práca tak zapĺňa medzeru v poznaní najmä v domácom kontexte.

Predkladaná habilitačná práca sa dá charakterizovať vysokou vedeckou precíznosťou, bohatosťou predkladaných informácií ako aj primeranou logickou štruktúrou. Kapitoly sú primerane štrukturované a usporiadané v primeranom poradí. Autor svoj text vystavoval takým spôsobom, že kapitoly na seba vhodne nadväzujú a predkladajú čitateľovi poznatky od základných vymedzení, cez možné zdroje rozhodovacích štýlov v osobnosti a kognitívnom systéme, ďalej cez proces rozhodovania až po dôsledky rozhodovaní v oblasti mentálneho zdravia. Autor tým preukazuje, že disponuje schopnosťou primerane vedecké poznatky kategorizovať, usporadúvať a zrozumiteľným spôsobom prezentovať. Habilitačná práca tak nie je len prejavom autorovej vedeckej erudície, ale čiastočne aj tej pedagogickej.

Čo sa týka teoretického vymedzenia, autor považuje štýly rozhodovania za akési habituálne vzorce vnímania a správania v odpovedi na požiadavky rozhodovacích úloh. Podrobnejšie opisuje jednotlivé teoretické prístupy k danej téme z výrazným dôrazom na metodologické aspekty, t.j. konkrétne meracie nástroje, ktoré daný prístup reprezentujú, alebo z neho vyšli. Autor poskytuje dobrý vhlad do problematiky, keď konštatuje, že celkovo majú rozhodovacie štýly slabšie teoretické základy v porovnaní s inými konštruktami a je skôr založené na inštrumentálnom chápaní a očakávaní vzťahu nástroja s cieľovým konštruktom (s. 16). Vzniká tu však otázka, či možno automaticky predpokladať existenciu trvalejších charakteristík a či majú rozhodovacie procesy aspoň ako tak konzistentnú a krossituačnú povahu. Bez tohto predpokladu sa dá koncept rozhodovacích štýlov spochybníť ako možný

psychometrický či štatistický artefakt. Táto otázka sa v pravidelných intervaloch rieši aj v psychológii osobnosti v súvislosti s osobnostnými črtami, kde sa diskutuje, nakoľko možno správanie človeka považovať za konzistentné, a či koncepty trvalejších psychologických charakteristík majú takú predikčnú hodnotu pri predikcii správania a prežívania, akú od nich očakávame. Pokiaľ nedokážeme, že rozhodovacie procesy majú aspoň akú takú konzistentnosť, tak koncept rozhodovacích štýlov môže byť spochybnený.

V monografii je zreteľný výrazný výskumný prínos autora prostredníctvom integrácii svojich vlastných štúdií. Tie sú charakteristické metodologickou precíznosťou tak v procese prípravy a zberu dát, ako aj pri ich spracovaní a interpretácii. Autor prináša viacero originálnych zistení, ktoré vhodne integruje s doterajším poznaním. Čo sa týka interpretácie výsledkov, autor pomerne často ostáva na konštatačnej rovine a porovnaní výsledkov s predchádzajúcimi zisteniami, čím sa samozrejme na jednej strane vyhýba prílišnej nadinterpretácii, na druhej strane necháva mnohé zistenia nekomentované, aj napriek tomu, že sú psychologicky zaujímavé. Mňa ako posudzovateľa by napr. zaujímal autorov názor na dôvod, prečo sa intuitívny štýl rozhodovania viaže s lepším psychologickým fungovaním (vyššia, pohoda, nižšia depresia apod.). Autor poukázal na konzistentnosť tohto výsledku (Tab. 14,15, 20) avšak nepokúsil a sa o jeho hlbšiu psychologickú interpretáciu. Niečo naznačuje mediačná analýza, ale stále chýba podrobnejšie vysvetlenie, prečo sa intuitívny (ale aj ostatné) rozhodovací štýl môže podieľať na duševnom zdraví.

Osobitne pozitívne hodnotím snahu o prekonanie lineárneho prístupu k hľadaniu súvislostí medzi premennými prostredníctvom zhlukovej analýzy. Táto totiž môže odhaliť efekt špecifických konštelácií rozhodovacích štýlov na iné premenné, ktoré nie sú pri lineárnom prístupe viditeľné. Takýmto spôsobom sa ukázal výraznejší pozitívny efekt racionálno-nezávislého štýlu rozhodovania. Komentárom k tomuto typu analýzy je však nízky počet respondentov v 4. zhluku, ktorý síce autor nezaraďuje do indukívnej štatistiky, avšak jeho uvádzanie deskriptívnych ukazovateľov (napr. tab. 27 a 28) je vyslovene pochybné, keďže možné výberové skreslenie je veľmi silné. Je otázne nakoľko je takýto typ iba náhodným artefaktom dát, a nakoľko je relevantnou reprezentáciou existujúcej konštelácie rozhodovacích štýlov.

Uvedené pripomienky v tomto posudku nemajú výraznejší dopad na kvalitu predkladanej habilitačnej práce. Tá znamená v domácom kontexte originálny prínos k téme rozhodovania a v medzinárodnom kontexte je významným rozšírením poznania v danej problematike. Predkladaná monografia spĺňa odborné, obsahové aj formálne kritériá na habilitačnú prácu a na jej základe odporúčam Ing. Mgr. Jozefovi Bavoľárovi, PhD. udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore Sociálna psychológia a psychológia práce.

V Bratislave 25.3 2019

Prof. Peter Halama, PhD.